

בַּרְשָׁת

וַיֵּשֶׁב

עַם אֲוֵנֶקֶלֶם וְרַעֲשִׁי

פרשת וישב

בראשית פרק-לז

א וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי

אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:

וַיֵּתִיב יַעֲקֹב בְּאֶרְעָא תוֹתְבוֹת אַבְוּהִי

בְּאֶרְעָא דְכְנַעַן:

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב וְגו'. אַחֲרַי שְׂכַתָּב לְךָ יִשׁוּבֵי

עשו ותולדותיו בדרך קצרה, שלא היו
ספונים וחשובים לפרש היאך נתישבו,
וסדר מלחמותיהם איך הורישו את החורי,
פירש לך ישובי יעקב ותולדותיו בדרך
ארוכה, כל גלגולי סבתם, לפי שהם
חשובים לפני המקום להאריך בהם, וכן
אתה מוצא בעשרה דורות שמאדם ועד
נח, פלוני הוליד פלוני, וכשבא לנח
האריך בו, וכן בעשרה דורות שמנח ועד
אברהם קצר בהם, ומשהגיע אצל אברהם
האריך בו. משל למרגליות שנפלה בין

החול, אדם ממשמש בחול וכוברו בכברה
עד שמוצא את המרגליות, ומשמצאה,
הוא משליך את הצרורות מידו ונוטל
המרגליות.:

ב אֵלֶּה תִּלְדוּת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּן
שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רָעָה
אֶת אָחִיו בְּצֹאן וְהוּא נָעַר
אֶת בְּנֵי בְלָחָה וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה
נָשִׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת

דְּבַתָּם רְעָה אֶל אֲבִיהֶם:

אֵלֶּיךָ תוֹלְדֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף בֶּרֶךְ שִׁבְעַ

עֲסָרֵי שָׁנִין (כֹּד) הָיָה רָעִי עִם אֲחֻוָּהִי

בְּעֵנָא וְהוּא מִרְבִּי עִם בְּנֵי בְלָהָה וְעִם

בְּנֵי זִלְפָּה נָשִׁי אֲבוּהִי וְאֵתִי יוֹסֵף יֵת

דְּבַתָּהוֹן בִּישָׁא לֹות אֲבוּהוֹן:

אלה תולדות יעקב. ואלה של תולדות

יעקב, אלה ישוביהם וגלגוליהם, עד

שבאו לכל יישוב. סבה ראשונה, יוסף בן

שבע עשרה וגו', על ידי זה נתגלגלו וירדו

למצרים, זהו אחר ישוב פשוטו של
מקרא, להיות דבר דבור על אופניו.
ומדרש אגדה דורש, תלך הכתוב תולדות
יעקב ביוסף, מפני כמה דברים, אחת,
שכל עצמו של יעקב לא עבד אצל לבן
אלא ברחל, ושהיה זיו איקונין של יוסף
דומה לו, וכל מה שאירע ליעקב אירע
ליוסף, זה נשטם וזה נשטם, זה אחיו
מבקש להרגו וזה אחיו מבקשים להרגו,
וכן הרבה בבראשית רבה. ועוד נדרש בו,
וישב, ביקש יעקב לישב בשלוח, קפץ

עליו רוגזו של יוסף, צדיקים מבקשים
לישב בשלוח, אומר הקב"ה, לא דיין
לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא,
אלא שמבקשים לישב בשלוח בעולם
הזה: והוא נער. שהיה עושה מעשה
נערות, מתקן בשערו, ממשמש בעיניו,
כדי שיהיה נראה יפה: את בני בלחה.
כלומר, ורגיל אצל בני בלחה, לפי שהיו
אחיו מבזין אותן, והוא מקרבן. את דבתם
רעה. כל רעה שהיה רואה באחיו בני
לאה, היה מגיד לאביו, שהיו אוכלין אבר

מִן הַחַי, וּמִזִּלְזָלִין בְּבְנֵי הַשְּׁפָחוֹת לְקָרוֹתָן
עֲבָדִים, וְחֲשׂוֹדִים עַל הָעֲרִיּוֹת. וּבִשְׁלֹשָׁתָן
לָקָה, עַל אֲבֵר מִן הַחַי, וַיִּשְׁחָטוּ שְׁעִיר עִזִּים
בְּמִכִּירָתוֹ, וְלֹא אֲכָלוּהוּ חַי וְעַל דְּבַה שִׁסְפָּר
עֲלֵיהֶם שְׁקוֹרִין לְאַחֵיהֶם עֲבָדִים, לְעַבֵּד
נִמְכָּר יוֹסֵף, וְעַל הָעֲרִיּוֹת שִׁסְפָּר עֲלֵיהֶם,
וְתֵשֶׂא אִשָּׁת אֲדוֹנֶיךָ וְגו': דְּבַתָּם. כֹּל לְשׁוֹן
דְּבַה פִּרְלִי"ץ בִּלְע"ז. כֹּל מָה שֶׁהִיא יִכּוֹל
לְדַבֵּר בָּהֶם רַעָה, הִיא מִסְפָּר: דְּבַה. לְשׁוֹן
דּוֹבֵב שִׁפְתֵי יִשְׁנִים:

וַיִּשְׁרָאֵל אֶת־אֶהֱבָא אֶת־יוֹסֵף מִכָּל־

בְּנֵי כִּי בֶן זִקְנִים הוּא לוֹ

וַעֲשֵׂה לוֹ כְּתוּבָה פְּסִים:

וַיִּשְׂרֹאֵל רַחֵם יְיָ יוֹסֵף מְכָל בְּנוֹתָי אֲרִי

בֶּר חַכִּים הוּא לִּי וַעֲבַד לִּי כְּתוּבָה

דְּפִסִּי:

בֶּן זִקְנִים. שְׁנוּלָד לוֹ לַעֲת זִקְנָתוֹ.

וְאוֹנֵק לֹס תִּרְגָּם. בֶּר חַכִּים הוּא לִּיה, כֹּל

מֵה שֶׁלָּמַד מֵשֵׁם וַעֲבַר מִסֵּר לוֹ. דְּבַר אַחֵר,

שֶׁהִיָּה זִיו אִיקוֹנִין שְׁלוֹ דּוּמָה לוֹ: פְּסִים.

לְשׁוֹן כֹּלִי מִלָּת, כְּמוֹ כְּרַפֵּס וְתַכְלָת, וְכְמוֹ

כתונת הפסים דתמר ואמנון. ומדרש
אגדה על שם צרותיו, שנמכר לפוטיפר
ולסוחרים ולישמעאלים ולמדינים:

ד וַיֵּרְאוּ אֶחָיו כִּי אֵתוּ אֶחָב
אֲבִיהֶם מִכָּל אֶחָיו וַיִּשְׁנֵאוּ
אֵתוּ וְלֹא יָכֻלוּ דַּבְּרוֹ לְשָׁלֹם:
וַחֲזוּ אֲחוֹהִי אֲרִי יְתֵה רַחֵם אֲבוֹהוֹן מִכָּל
אֲחוֹהִי וּסְנוּ יְתֵה וְלֹא צָבֹן לְמִלְלָא
עֲמָה לְשָׁלֹם:

וְלֹא יִכְלוּ דַבְּרוּ לְשָׁלוֹם. מִתּוֹךְ גְּנוּתָם

לְמַדְנוּ שִׁבְחָם, שֶׁלֹּא דַבְּרוּ אֶחָת בַּפֶּה וְאֶחָת

בַּלֵּב: דַּבְּרוּ. לְדַבֵּר עִמּוֹ:

ה וַיַּחֲלֹם יוֹסֵף חֲלֹם וַיִּגֹּד

לְאַחֵיו וַיֹּסְפֵהוּ עוֹד שְׁנָא אֹתוֹ:

וַחֲלֹם יוֹסֵף חֲלֹמָא וַחֲוֵי לְאַחֵיו

וְאוֹסִיפּוֹ עוֹד סָנוּ יְתֵהּ:

ו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמַעוּ נָא

הַחֲלֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי:

וַאֲמַר לְהוֹן שְׁמָעוּ כְּעֵן חֲלָמָא הֲדִין דִּי
חֲלִימִית:

וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מֵאֱלֹמִים אֱלֹמִים
בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה
אֱלֹמִתִּי וְגַם נִצָּבָה וְהִנֵּה
תִּסְבִּינָה אֱלֹמִתֵּיכֶם

וְתִשֶׁתְּחַוֶּינִי לְאֱלֹמִתִּי:

וְהִיא אֲנַחְנָא מֵאֲסָרִין אֲסָרִין בְּגוֹ חֲקָלָא
וְהִיא קָמַת אֲסָרִתִּי וְאִף אֲזַדְקַפֶּת וְהִיא

מִסֵּתֶחֱרֹן אֶסְרֶת־כּוֹן וְסִגְדֹן לְאַסְרֶתִּי:

מֵאלֵלִים אֵלִים. כְּתִרְגֹּמוֹ מֵאֲסִרִּין

אֲסִרִּין, עֲמִרִין, וְכֵן נוֹשֵׂא אֱלֹמֹתִיו,

וּבְמֹהוּ בִלְשׁוֹן מִשְׁנָה זֶה־אֱלֹמֹת נוֹטֵל

וּמְכַרִּיז: קִמָּה אֱלֹמֹתִי. נִזְקָפָה: וְגַם

נִצְבָּה. לְעֲמוֹד עַל עֲמֻדָּה בִּזְקִיפָה:

ח וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֶחָיו הַמֶּלֶךְ:

תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם מִשׁוּל תִּמְשָׁל

בָּנוּ וַיֹּסְפוּ עוֹד שֵׁנָא אֶתוֹ עַל

חֲלֻמֹתָיו וְעַל דְּבָרָיו:

וַאֲמָרוּ לָהּ אַחֹתִי הַמֶּלֶכָּה אֶת מַדְמִי

לַמֶּמְלָךְ עֲלָנָה אוֹ שׁוֹלֵטָן אֶת סִבִּיר

לַמֶּשֶׁלֶט בָּנָה וְאוֹסִיפוּ עוֹד סִנּוּ יִתָּה

עַל חֲלֻמוֹתֶי וְעַל פְּתֻגְמוֹתֶי:

וְעַל דְּבָרֶיךָ. עַל דְּבַתְּכֶם רְעָה שֶׁהִיא מְבִיא

לְאֲבִיהֶם:

טוֹיַחֲלָם עוֹד חֲלֹם אַחֵר וַיִּסְפָּר

אֶתוֹ לְאַחֵיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה

חֲלֻמֹתַי חֲלֹם עוֹד וְהִנֵּה

הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עֶשֶׂר

כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי:

וְחַלַּם עוֹד חֲלָמָא אַחֲרָנָא וְאַשְׁתַּעֲי יְתָה

לְאַחוּהִי וְאָמַר הָא חֲלֵמִית חֲלָמָא עוֹד

וְהָא שְׁמֵשׁ וְסִהֲרָא וְחַד עֶשֶׂר כּוֹכָבִיא

סִגְדֵן לִי:

וַיִּסְפֹּר אֶל אָבִיו וְאֶל אֶחָיו

וַיִּגְעַר בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה

הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלָמְתָּ

הַבּוֹא נְבוֹא אֲנִי וְאַמֶּךָ וְאַחֶיךָ

לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אֶרְצָה:

וְאַשְׁתַּעֲי לְאֲבוֹהֵי וּלְאַחֹהֵי וּנְזַף בָּהֶם

אֲבוֹהֵי וְאֶמַר לָהֶם מָה חֲלָמָא הָדִין דִּי

חֲלָמָתָא הַמִּיתָא נִיתִי אֲנָא וְאַמֶּךָ

וְאַחֶיךָ לְמַסְגֵּד לְךָ עַל אֶרְעָא:

וּסְפַר אֶל אֲבִיו וְאֶל אַחִיו. לְאַחַר שְׁסַפֵּר

אוֹתוֹ לְאַחִיו, חִזַּר וּסְפְּרוּ לְאֲבִיו בְּפִנְיָהֶם:

וַיַּגְעֵר בּוֹ. לְפִי שֶׁהָיָה מְטִיל שְׁנָאָה עֲלָיו:

הַבּוֹא נְבוֹא. וְהִלָּא אִמְךָ כְּבֹר מִתָּה, וְהוּא

לֹא הִיָּה יוֹדֵעַ שֶׁהַדְּבָרִים מִגִּיעֵינָן לְבִלְהָהּ,
שֶׁגִּדְלָתוֹ כְּאִמּוֹ. וְרַבּוֹתֵינוּ לְמַדּוֹ מִכֵּאֵן,
שֶׁאֵין חֵלֹם בְּלֹא דְבָרִים בְּטָלִים, וַיַּעֲקֹב
נִתְכוּוֹן לְהוֹצִיא הַדָּבָר מִלֵּב בְּנִיו, שֶׁלֹּא
יִקְנֹאוּהוּ, לְכַךְ אָמַר לוֹ הַבּוֹא נִבּוֹא זִגּוֹ,
כִּשֶׁם שֶׁאֵי אֶפְשָׁר בְּאֵמֶךְ, כִּךְ הַשָּׂאֵר הוּא
בְּטָל:

יֵא וַיִּקְנֹאוּ בּוֹ אֶחָיו וְאָבִיו
שָׁמַר אֶת הַדְּבָרִים:
וַיִּקְנֵאוּ בֵּה אֶחָיו וְאָבוֹהִי נִטָּר יֵת

פֶּתִיגְמָא:

שִׁמְרָה אֶת הַדְּבָר. הִיא מִמַּתִּין וּמַצְפָּה מִתִּי
יְבוֹא, וְכֵן שׁוֹמֵר אֲמוּנִים, וְכֵן לֹא תִשְׁמֹר
עַל חֲטָאתִי, לֹא תִמַּתִּין:

יב שְׁנִי וַיֵּלְכוּ אֶחָיו

לְרַעוֹת אֶת צֹאן אֲבִיהֶם
בְּשָׂכָם:

וַאֲזָלוּ אֶחָוָהִי לְמִרְעֵי יֵת עֲנָא דְאַבוּהוֹן

בְּשִׁכְּם:

לְרַעוֹת אֶת צֹאן. נִקּוּד עַל אֶת, שֶׁלֹא הִלְכוּ

אֶלֹא לְרַעוֹת אֶת עֲצֻמּוֹ:

וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף

הֲלוֹא אֲחִיךָ רָעִים בְּשִׁכְּכֶם לָכֵה

וְאֶשְׁלַחְךָ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ

הִנְנִי:

וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף הֲלֹא אֲחִיךָ רָעוֹ

בְּשִׁכְּכֶם אֶתָּא וְאֶשְׁלַחְנִי לְוַתְּהוֹן וַיֹּאמֶר

לֵּהָ הָאֵל אֲנִי:

הִנְנִי. לְשׁוֹן עֲנוּהַ וּזְרִיזוֹת, נִזְדָּרִז לְמַצּוֹת

אֲבִיו, וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִיָּה יוֹדֵעַ בְּאֲחִיו

שֶׁשׁוֹנֵאִין אוֹתוֹ:

יָד־וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ נָא רְאֵה אֶת

שְׁלוֹם אֲחִיךָ וְאֶת שְׁלוֹם הַצֹּאן

וְהַשְׁבֵּנִי דְּבָר וַיִּשְׁלַחֵהוּ מֵעֵמֶק

חֶבְרוֹן וַיָּבֹא שְׂכֵמָה:

וַאֲמַר לֵה אֵיזֵל כְּעֵן חַזִּי יֵת שְׁלָמָא

דִּאֲחוּךְ וַיֵּת שְׁלֵמָא דְּעֵנָא וְאֶתְבְּנִי

פְּתִגְמָא וְשִׁלְחָה מִמִּישָׁר חֶבְרוֹן וְאֶתְא

לְשִׁכָּם:

מעמק חברון. והלא חברון בהר, שנאמר

ויעלו בנגב ויבא עד חברון, אלא מעצה

עמוקה של אותו צדיק הקבור בחברון,

לקיים מה שנאמר לאברהם בין הבתרים,

כי גר יהיה זרעך: ויבא שכמה. מקום

מוכן לפורענות, שם קלקלו השבטים, שם

ענו את דינה, שם נחלקה מלכות בית דוד,

שנאמר וילך רחבעם שכמה:

טו וַיִּמְצְאוּהוּ אִישׁ וְהִנֵּה תַעֲה

בַּשָּׂדֶה וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר

מַה תַּבְּקֶשׁ:

וַאֲשַׁכְּחֶה גִבֹּרָא וְהָא תַעֲי בַחֲקָלָא

וַיִּשְׁאַלְנָה גִבֹּרָא לְמִימַר מַה אַתָּ בַעֲי:

וַיִּמְצְאוּהוּ אִישׁ. זֶה גַּבְרִיאֵל שֶׁנֶּאֱמַר

וְהָאִישׁ גַּבְרִיאֵל:

טז וַיֹּאמֶר אֶת אַחִי אֲנֹכִי

מִבֵּקֶשׁ הַגִּידָה נָא לִי אֵיפֹה הֵם

רָעִים:

וַאֲמַר יְתֹאחִי אֲנִי בְּעֵי חֹי כֵּעֵן לִי

הֵיכָא אֲנֹן רָעָן:

וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נִסְעוּ מִזֶּה כִּי

שָׁמַעְתִּי אֲמָרִים נִלְכָּה דַּתִּינָה

וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף אַחֵר אָחָיו וַיִּמְצְאוּם

בְּדַתָּן:

וַאֲמַר גְּבֵרָא נִטְלוּ מִכָּא אֲרִי שְׁמַעִית

דֹּאמְרִין נִיזֵל לְדַתָּן וְאַזֵּל יוֹסֵף בְּתֵר

אַחוּהִי וְאַשְׁכְּחֵנוּן בְּדַתָּן:

נִסְעוּ מִזֶּה. הִסִּיעוּ עֲצֵמָן מִן הָאָחוּה: נִלְכָּה

דוֹתִינָה. לְבַקֵּשׁ לָךְ נְכֵלִי דָתוֹת שִׁמִּיתוֹךְ

בָּהֶם. וְלִפִּי פֶשׁוּטוֹ, שֵׁם מְקוֹם הוּא, וְאִין

מִקְרָא יוֹצֵא מִיַּדִּי פֶשׁוּטוֹ:

יח וַיֵּרְאוּ אֹתוֹ מֵרָחֵק וּבִטְרֵם

יִקְרָב אֲלֵיהֶם וַיִּתְּנֵם לּוֹ אֹתוֹ

לְהַמִּיתוֹ:

וַחֲזֹוּ יִתֶּה מֶרְחִיק וְעַד לֹא קָרִיב לְוַתְּהוֹן

וַחֲשִׁיבוּ עָלוּהִי לְמִקְטִלָּהּ:

וַיִּתְּנִכְלוּ. נִתְּמַלְאוּ נִכְלִים וְעַרְמוּמִיּוֹת:

אֲתוּ. כְּמוֹ אֲתוּ, עִמּוּ, כְּלוּמָר אֲלֵיו:

יֵט וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הִנֵּה

בַּעַל הַחֲלָמוֹת הִלְזָה בָּא:

וַאֲמָרוּ גִבּוֹר לְאַחֻהִי הֵא מָרִי חֲלָמִיא

דִּיכִי אֲתָא:

כּוֹעֵתָה לָכוּ וְנַחֲרַגְהוּ וְנַשְׁלִכְהוּ

בְּאַחַד הַבָּרוֹת וְאָמְרָנוּ חַיָּה

רָעָה אֲכָלְתָּהּ וְנִרְאָה מֶה יִהְיוּ

חֲלֻמֹתֶיךָ:

וְכַעַן אַתָּה וְנִקְטְלָנָה וְנִרְמָנָה בַּחֲדָא מִן

גִּבְיָא וְנִימַר חֵיתָא בִישְׁתָּא אֲכָלְתָּהּ

וְנַחֲזִי מֶה יִהוּן בְּסוּף חֲלֻמוֹתֶיךָ:

וְנִרְאָה מֶה יִהְיוּ חֲלֻמֹתֶיךָ. אָמַר רַבִּי

יִצְחָק מִקְרָא זֶה אוֹמֵר דְּרֵשׁנִי, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ

אוֹמֵרֵת כֵּן, הֵם אוֹמְרִים נִהְרְגָהּ, וְהַכְּתוּב

מִסִּיִּם וְנִרְאָה מֶה יִהְיוּ חֲלֻמֹתֶיךָ, נִרְאָה

דבר מי יקום, או שלכם או שלי, ואי
אפשר שיאמרו הם ונראה מה יהיו
חלומותיו, שמכיון שיהרגוהו בטלו
חלומותיו:

כא וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיֵּצֵאֵהוּ
מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נִכְנֹו נַפְשׁ:
וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיִּשְׁזְבֵה מִיַּדְיָהוּן וַאֲמַר
לֹא נִקְטְלָנָה נַפְשׁ:

לֹא נִכְנֹו נַפְשׁ. מכת נפש, זו היא מיתה:

כב וַיֹּאמֶר אֶלָּהֶם רְאוּבֵן אֵל

תִּשְׁפְּכוּ דָם הַשְּׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל

הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר וְיִד

אֶל תִּשְׁלְחוּ בּוֹ לְמַעַן הַצִּיל

אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבוּ אֶל אֲבִיו:

וְאָמַר לְהוֹן רְאוּבֵן לָא תוֹשְׁדוֹן דְּמָא

רְמוּ יִתָּה לְגַבָּא הֲדִין דִּי בַּמִּדְבָּרָא

וְיָדָא לָא תוֹשְׁטוֹן בֵּה בְּדִיל לְשִׁיזְבָּא

יִתָּה מִיִּדְיָהוֹן לְאַתְבוּתָה לְוֹת אַבוּהִי:

למען הציל אתו. רוח הקדש העידה על

ראובן שלא אמר זאת אלא להציל אותו,

שיבא הוא ויטלנו משם, אמר, אני בכור

וגדול שבכולן, לא יתלה הסרחון אלא בי:

שלישי

בג

ויהי

כִּאֲשֶׁר בא יוסף אל אחיו

וַיִּפְשִׁטוּ אֶת יוֹסֵף אֶת כִּתְּנֹתָיו

אֶת כִּתְּנֹת הַפָּסִים אֲשֶׁר עָלָיו:

וַהֲוה כִּד אֶתָּא יוֹסֵף לֹת אֲחוּהִי

וְאַשְׁלַחוּ יְתָ יוֹסֵף יְתָ כְּתוּנָה יְתָ כְּתוּנָא

דְּפָסִי דִּי עֲלוּהִי:

את כתנתו. זה חלוק: את כתנת הפסים.

הוא שהוסיף לו אביו יותר על אחיו:

כַּד־וַיִּקְנֶחֱהוּ וַיַּשְׁלֹכוּ אֹתוֹ הַבֶּרֶה

וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מִיָּם:

וְנִסְבּוּהִי וְרָמוּ יְתָ לְגַבָּא וְגַבָּא רִיקָא

לִית בֵּה מֵיא:

והבור רק אין בו מים. ממשמע שנאמר

והבור רק, איני יודע שאין בו מים, מה

תלמוד לומר אין בו מים, מים אין בו, אבל

נחשים ועקרבים יש בו:

כה וישבו לאכל לחם וישאו

עיניהם ויראו והנה ארחת

ישמעאלים באה מגלעד

וגמליהם נשאים נכאת וצרי

ולט חולכים להוריד מצרימה:

ואסחרו למיכל לחמא וזקפו עיניהון

וַחֲזוּ וְהָא שִׁירַת עֲרֵבָאִי אֲתִיָּא מִגְּלָעַד

וְגַמְלִיהוֹן טְעִינִין שְׁעָף וְקִטָּף וְלִטּוֹם

אֲזִלִּין לְאַחַתָּא לְמַצָּרִים:

אֲרַחַת. כְּתִרְגוּמוֹ שִׁירַת, עַל שֵׁם הוֹלְכִי

אֲרַח: וְגַמְלִיהֶם נִשְׁאִים וְגו'. לָמָּה פִּרְסָם

הַכְּתוּב אֶת מִשְׁאֵם, לְהוֹדִיעַ מִתֵּן שְׂכָרָן שֶׁל

צְדִיקִים, שֶׁאֵין דְּרֹכָן שֶׁל עֲרַבִּים לְשֵׁאת

אֶלָּא נִפְטָ וְעֵטְרָן שֶׁרִיחָן רַע, וְלָזֶה נִזְדַּמְנוּ

בְּשָׁמִים, שֶׁלֹּא יוֹזֵק מִרִּיחַ רַע: נִכְאֵת. כֹּל

כְּנוּסִי בְּשָׁמִים הָרַבָּה קְרוֹי נִכְאֵת, וְכֵן

ויראם את כל בית נכתה, מרקחת בשמיו.

ואונקלום תרגם לשון שעוה: וצרי. שרף

הנוטף מעצי הקטף והוא נטף הנמנה עם

סמני הקטורת: ולט. לוטיתא שמו בלשון

משנה, ורבותינו פירשו שרש עשב ושמו

אשטרולוזיא"ה, במס' נדה:

כו ויאמר יהודה אל אחיו מה

בצע כי נהרג את אחינו

וכסינו את דמו:

ואמר יהודה לאחיו מה ממון נתתני

לָנָא אֲרִי נִקְטוּל יֵת אַחוּנָא וְנַכְסֵי עַל

דְּמָה:

מָה בַּצֵּעַ. מָה מִמּוֹן, כְּתִרְגוּמוֹ: וְכַסִּינוּ אֶת

דְּמוֹ. וְנַעֲלִים אֶת מִיתָתוֹ:

כּוּ לָכוּ וְנִמְכְּרֵנוּ לִישְׁמַעְאֵלִים

וַיִּדְּנוּ אֵל תְּהִי בּוּ כִי אַחֵינוּ

בְּשָׂרֵנוּ הוּא וַיִּשְׁמְעוּ אַחֵיו:

אֲתוּ וְנִזְבְּנָה לְעֶרְבָאִי וַיִּדְּנָא לָא תְהִי

בֵּה אֲרִי אַחוּנָא בְּסִרְנָא הוּא וְקַבִּילוּ

מִנֵּה אַחֻזָּה:

וַיִּשְׁמְעוּ. וְקָבִילוּ מִנִּיהָ, וְכָל שְׁמִיעָה שֶׁהִיא
קִבְלַת דְּבָרִים, כְּגוֹן זֶה, וְכְגוֹן וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב
אֶל אָבִיו, נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע מִתּוֹרָגָם נִקְבַּל,
וְכָל שֶׁהוּא שְׁמִיעַת הָאוֹזָן, כְּגוֹן וַיִּשְׁמְעוּ
אֶת קוֹל ה' אֱלֹהִים מִתְּהַלֵּךְ בִּגְן, וְרַבִּקָּה
שׁוֹמֵעַת, וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, שְׁמַעְתִּי אֶת
תְּלוֹנוֹת, כּוֹלֵן מִתּוֹרָגָם וְשִׁמְעוּ, וְשִׁמְעַת,
וְשִׁמְעֵה, שְׁמִיעַ קִדְמִי:

כַּח וַיַּעֲבְרוּ אֲנָשִׁים מִדִּינִים

סַחֲרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת

יוֹסֵף מִן הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ אֶת

יוֹסֵף לַיִּשְׁמַעֲאֵלִים בְּעֶשְׂרִים

כֶּסֶף וַיָּבִיאוּ אֶת יוֹסֵף

מִצְרַיִם׃

וַעֲבְדוּ גִבְרֵי מִדְיָנָאִי תֹגְרִי וַנְּגִידוּ

וְאֶסְיִקוּ יֵת יוֹסֵף מִן גִּבְא וְזַבִּינוּ יֵת

יוֹסֵף לְעֶרְבָאִי בְּעֶסְרִין כֶּסֶף וְאִתְיוּ יֵת

יוֹסֵף לְמִצְרַיִם׃

ויעברו אנשים מדינים. זו היא שיירא

אחרת, והודיעך הכתוב, שנמכר פעמים

הרבה: וימשכו. בני יעקב את יוסף מן

הבור וימכרוהו לישמעאלים,

והישמעאלים למדינים, והמדינים מכרו

אותו למצרים:

כט וַיֵּשֶׁב יְרֵאֵבֶן אֵל הַבּוֹר

וְהֵנָּה אֵין יוֹסֵף בַּבּוֹר וַיִּקְרַע

אֶת בְּגָדָיו:

וְתָב יְרֵאֵבֶן לְגִבָּא וְהָא לִית יוֹסֵף בְּגִבָּא

וּבִזַּע יָת לְבוּשׁוֹהִי:

וַיֵּשֶׁב רֵאוּבֵן. וּבִמְכִירָתוֹ לֹא הָיָה שֵׁם,

שֶׁהִגִּיעַ יוֹמֹ לִילְךְ וּלְשִׁמֹּשׁ אֶת אָבִיו. דָּבַר

אַחֵר, עֶסֶק הָיָה בְּשִׁקּוֹ וּבַתְעֲנִיתוֹ עַל

שִׁבְלָבִל יִצְוְעֵי אָבִיו:

לְוִי־שֵׁב אֶל אָחִיו וַיֹּאמֶר הֵילָךְ

אֵינֶנּוּ וְאֲנִי אֲנָה אֲנִי בֹא:

וְתַב לֹת אַחֲוָהִי וַאֲמַר עוֹלִימָא לִיתוּהִי

וְאֲנֵא לֶאֱנֵא אֲנֵא אֲתִי:

אֲנָה אֲנִי בֹא. אֲנָה אֲבֵרַח מִצַּעְרֹו שֶׁל אֲבֹא:

לֹא וַיִּקְחוּ אֶת כְּתָנֹת יוֹסֵף

וַיַּשְׁחֲטוּ שְׁעִיר עֲזִים וַיִּטְבְּלוּ

אֶת הַכְּתָנֹת בָּדָם:

וַנְּסִיבוּ יָת כְּתוּנָא דִּיוֹסֵף וַנְּכִיסוּ צִפִּיר

בַּר עֲזִי וַיִּטְבְּלוּ יָת כְּתוּנָא בְּדָמָא:

שְׁעִיר עֲזִים. דְּמוּ דוּמָה לְשַׁל אָדָם:

הַכְּתָנֹת. זֶה שְׂמָה, וּכְשֶׁהִיא דְּבוּקָה לְתִיבָה

אַחֲרֵת, כְּגוֹן כְּתָנֹת יוֹסֵף, כְּתָנֹת פְּסִים,

כְּתָנֹת בֶּד, נִקּוּד כְּתָנֹת:

לֹב וַיִּשְׁלַח אֶת כְּתָנָת הַפָּסִים

וַיָּבִיאוּ אֵל אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ

זֹאת מִצָּאֵנוּ הֶכֶר נָא הַכְתָּנָת

בְּנֶךָ הוּא אִם לֹא:

וַיִּשְׁלַח יֵת כְּתוּנָא דְּפָסִי וַאֲתִיּוֹ לֹות

אֲבוּהוֹן וַאֲמָרוּ דָּא אֲשַׁכְחָנָא

אֶשְׁתְּמוּדַע כְּעַן הַכְתוּנָא דְּבָרְךָ הִיא

אִם לֹא:

לֹג וַיִּכְיָרָה וַיֹּאמֶר כְּתָנָת בְּנִי

חַיָּה רָעָה אֲכָלְתָּהּ טָרֵף טָרֵף

יוֹסֵף:

וְאַשְׁתְּמוֹדֶעָה וְאָמַר כְּתוּנָא דְּבָרִי חַיָּתָא

בִּישְׁתָּא אֲכָלְתָּהּ מִקְטֵל קְטִיל יוֹסֵף:

וַיֹּאמֶר כַּתְנַת בְּנִי. הִיא זֹאת חַיָּה רָעָה

אֲכָלְתָּהּ. נִצְנָצָה בּוֹ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, סוּפוּ

שֶׁתִּגְרָה בּוֹ אִשָּׁת פּוֹטִיפָר. וְלָמָּה לֹא גִלָּה

לּוֹ הַקֶּב"ה, לְפִי שֶׁהַחֲרִימוּ וּקְלָלוּ אֶת כָּל

מִי שִׁיגִלָּה, וּשְׁתַּפּוּ לַהֲקַב"ה עִמָּהֶם, אֲבָל

יִצְחָק הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא חַי, אָמַר, הִיאֵךְ

אגלה, והקב"ה אינו רוצה לגלות לו:

לֹד־וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שְׂמֹלְתֹי וַיִּשֶׂם

שֵׁק בְּמַתָּנִיו וַיִּתְּאֵבֵל עַל בְּנוֹ

יָמָיו רַבִּים:

וּבָזַע יַעֲקֹב לְבוּשׁוֹ וַאֲסַר שָׂקָא

בְּחֶרֶץ וַאֲתֵאֵבֵל עַל בְּרָהּ יוֹמִין

סְגִיאִין:

ימים רבים. כ"ב שנה, משפירש ממנו עד

שירד יעקב למצרים, שנאמר יוסף בן

שבע עשרה שנה וגו', ובן שלשים שנה
היה בעמדו לפני פרעה, ושבע שני
השובע ושנתיים הרעב כשבא יעקב
למצרים, הרי כ"ב שנה, כנגד כ"ב שנה
שלא קיים יעקב כבוד אב ואם, כ' שנה
שהיה בבית לבן, וב' שנה בדרך בשובו
מבית לבן, שנה וחצי בסכות וששה
חדשים בבית אל. וזהו שאמר ללבן זה לי
עשרים שנה בביתך, לי הן, עלי הן, וסופי
ללקות כנגדן:

לֹא וַיִּקְמוּ כָּל בָּנָיו וְכָל בָּנֹתָיו

לְנַחֲמֹוּ וַיִּמָּאֵן לְהַתְנַחֵם וַיֹּאמֶר

כִּי אֶרֶד אֶל בְּנֵי אָבִי שְׂאֵלָה

וַיִּבְכֶּה אֶתֹּ אָבִיו:

וַקָּמוּ כָל בְּנוֹהֵי וְכָל בָּנֹתָהּ לְנַחֲמוֹתָהּ

וְסָרִיב לְקַבֵּלָהּ תִּנְחוּמִין וַאֲמַר אֲרִי

אֲחוֹת לֹות (על) בְּרִי כִּד אֲבִילָה

לְשֹׂאוֹל וּבָכָא יָתָה אֲבוֹהֵי:

וכל בנתיו. רבי יהודה אומר, אחיות

תאומות נולדו עם כל שבט ושבט,

ונשאום. רבי נחמיה אומר, כנעניות היו,
אלא מהו וכל בנותיו, כלותיו, שאין אדם
נמנע מלקרוא לחתנו בנו ולכלתו בתו:
וימאן להתנחם. אין אדם מקבל תנחומין
על החי, וסבור שמת, שעל המת נגזרה
גזירה שישתכח מן הלב, ולא על החי:
ארד אל בני. כמו על בני והרבה אל
משמשיך בלשון על, אל שאול ואל בית
הדמים, אל הלכה ארון האלהים, ואל
חמיה ואישה: אבל שאלה. כפשוטו
לשון קבר הוא, באבלי אקבר ולא אתנחם

כל ימי. ומדרשו, גיהנם, סימן זה היה
מסור בידי מפי הגבורה, אם לא ימות אחד
מבני בחיי, מובטח אני שאיני רואה גיהנם:
ויבך אתו אביו. יצחק היה בוכה מפני
צרתו של יעקב, אבל לא היה מתאבל
שהיה יודע שהוא חי:

לו וְהַמִּדְּנִים מְכָרוּ אֶתוֹ אֶל
מִצְרַיִם לְפֹטִיפָר סָרִיס פַּרְעֹה
שֶׁר הַטְּבָחִים:

וּמִדִּינָאֵי זַבִּינוּ יִתֶּה לְמִצְרַיִם לְפֹטִיפָר

פרשת וישב – רביעי – דף רו

רַבָּא דְּפַרְעָה רַב קְטוּלִיא:

הטבחים. שוחטי בהמות המלך:

בראשית פרק-לח

א רביעי ויהי בעת

ההוא וירד יהודה מאת אחיו

ויט עד איש עדלמי ושמו

חירה:

והוא בעדנא ההיא ונחת יהודה מלות

אָחוֹהִי וְסָטָא עַד גְּבֵרָא עַד לְמָאָה

וְשִׁמָּה חִירָה:

ויהי בעת ההוא. למה נסמכה פרשה זו
לכאן והפסיק בפרשתו של יוסף, ללמד,
שהורידוהו אחיו מגדולתו כשראו בצרת
אביהם, אמרו, אתה אמרת למכרו, אלו
אמרת להשיבו, היינו שומעים לך: ויט.
מאת אחיו: עד איש עדלמי. נשתתף
עמו:

ב וַיֵּרָא שָׁם יְהוֹדָה בֶּת אִישׁ

כִּנְעַנִּי וְשִׁמּוֹ שׁוּעַ וַיִּקְחָהּ וַיָּבֵא

אֵלֶיהָ:

וַחֲזָא תַּמָּן יְהוּדָה בֵּת גִּבּוֹר תִּגְרָא וְשִׁמָּה

שׁוּעַ וְנִסְבָּה וְעַל לִוְתָּהּ:

כנעני. תגרא:

ג וַתַּחַר וַתֵּלֶד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת

שִׁמּוֹ עֵר:

וְעַד־יָאֵת וַיִּלְדֹת בָּר וַיִּקְרָא יֵת שִׁמָּה

ער:

ד וַתַּהֲרֵ עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא

אֶת שְׁמוֹ אוֹנָן׃

וְעַד־יָאֵת עוֹד וַיֵּלֶד בֶּר וַקְרָת יֵת

שְׁמָהּ אוֹנָן׃

ה וַתִּסֹּף עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא

אֶת שְׁמוֹ שִׁלָּה וַהֲיָה בְּכִזִּיב

בְּלִדְתָּהּ אֹתוֹ׃

וְאוֹסִיפֹת עוֹד וַיֵּלֶד בֶּר וַקְרָת יֵת

שְׁמָהּ שִׁלָּה וַהֲיָה בְּכִזִּיב כִּד יֵלֶדֶת יֵתָה׃

וְהָיָה בְּכִזְיָב. שֵׁם הַמָּקוֹם, וְאָמַר אֲנִי, עַל

שֵׁם שֶׁפִּסְקָה מִלֵּדָת נִקְרָא כִּזְיָב, לְשׁוֹן הָיוּ

תְּהִיָּה לִי כִּמוֹ אֲכֹזֵב, אֲשֶׁר לֹא יִכְזְבוּ מִיָּמָיו,

דָּאֵם לֹא כֵן מָה בָּא לְהוֹדִיעֵנוּ. וּבִבְרָאשִׁית

רַבָּה רֵאִיתִי, וְתִקְרָא שְׁמוֹ שְׁלָה וְגו' פִּסְקָת:

וַיִּפְקַח יְהוֹדָה אֶת־אִשָּׁה לְעֵר בְּכוֹרוֹ

וַשְׁמָה תֹּמַר:

וְנָסִיב יְהוֹדָה אֶת־תָּא לְעֵר בּוֹכֶרָה וַשְׁמָה

תֹּמַר:

וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוֹדָה רַע

בְּעֵינַי יְהוָה וַיִּמָּתְהוּ יְהוָה:

וַהֲוֶה עַר בּוֹכָרָא דִּיהוּדָה בִּישׁ קָדָם יי

וְאַמִּיתָה יי:

רע בעיני ה'. כרעתו של אונן, משהית

זרעו, שנאמר באונן וימת גם אותו,

כמיתתו של ער מיתתו של אונן. ולמה

היה ער משהית זרעו כדי שלא תתעבר

ויכחיש יפיה:

ח וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאֹנָן בֶּאֱלֵ

אַשֶׁת אַחִיךָ וַיִּבֶם אֹתָהּ וַהֲקָם

זֶרַע לְאַחִיךָ:

וַאֲמַר יְהוּדָה לְאוֹנָן עוֹל לֹת אֶת־

אָחוֹךָ וַיִּבֶם יְתֵה וַאֲקִים זֶרַע לְאַחִיךָ:

והקם זרע. הבן יקרא על שם המת:

ט וַיֵּדַע אוֹנָן כִּי לֹא לוֹ יִהְיֶה

הַזֶּרַע וְהָיָה אִם בָּא אֵל אִשְׁתּוֹ

אָחִיו וְשָׂחַת אֶרְצָה לְבָלְתִּי

נָתַן זֶרַע לְאַחִיו:

וידע אונן ארי לא על שמה מתקרי

זָרַעַא וְהָוָה כֹּד עָלִיל לֹת אֶתֶת אַחֻוּהִי

וּמַחְבֵּל אֶרְחָה עַל אֶרְעָא בְּדִיל דְּלֹא

לְקַיֵּמָא זָרַעַא לְאַחֻוּהִי:

ושחת ארצה. דש מבפנים וזורה מבחוץ:

וַיִּרַע בְּעֵינָי יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה

וַיָּמָת גַּם אֹתוֹ:

וּבְאִישׁ קָדָם יִי דִי עֲבַד וְאַמִּית אֵף

יְתָה:

יֵא וַיֹּאמֶר יְהוָה לְתַמָּר כִּלְתּוֹ

שְׁבִי אֶלְמָנָה בֵּית אָבִיךָ עַד

יְגַדֵּל שְׁלָח בְּנִי כִי אָמַר פֶּן

יָמוּת גַּם הוּא כְּאַחִיו וְתִלָּךְ

תֹּכַח וְתֵשֶׁב בֵּית אָבִיהָ:

וְאָמַר יְהוּדָה לְתָמָר כִּלְתָּה תִּיבִי

אַרְמָלָא בֵּית אָבִיךָ עַד דִּירְבִּי שְׁלָח

בְּרִי אֲרִי אָמַר דְּלָמָּא יָמוּת אַף הוּא

כְּאַחוּהִי וְאִזְלָת תֹּכַח וִיתִיבַת בֵּית

אָבוּהָא:

כי אמר וגו'. כלומר, דוחה היה אותה
בקש, שלא היה בדעתו להשיאה לו: כי
אמר פן ימות. מוחזקת היא זו שימותו
אנשיה:

יב וַיִּרְבוּ הַיָּמִים וַתָּמָת בַּת
שׁוֹעַ אִשָּׁת יְהוֹדָה וַיִּנָּחֻם
יְהוֹדָה וַיַּעַל עַל גִּזְזֵי צֹאנוֹ
הוא וְחִירָה רַעְהוּ הַעֲדָלְמִי
תִּמְנָתָה:

וּסְגִיאוֹ יוֹמִיָא וּמִיתַת בֵּת שׁוּעַ אֶתֶת
יְהוּדָה וְאַתְנַחֵם יְהוּדָה וְסָלִיק עַל גּוֹזְזֵי
עֲנָה הוּא וְחִירָה רַחֲמֵה עַדְלָמָא
לְתַמְנַת:

וַיַּעַל עַל גּוֹזְזֵי צֶאֱנוּ. וַיַּעַל תַּמְנַתָּה לַעֲמוּד
עַל גּוֹזְזֵי צֶאֱנוּ:

יג וַיֵּגֵד לְתַמָּר לֵאמֹר הִנֵּה
חֲמוּיָךְ עֹלָה תַמְנַתָּה לְגִז צֶאֱנוּ:
וְאַתְחֹא לְתַמָּר לְמִימָר הָא חֲמוּיָךְ סָלִיק

לְתִמְנַת לְמִיגֹז עֲנֶה:

עֲלֵה תִמְנַתָּה. וּבִשְׁמִשׁוֹן הוּא אֹמֵר וַיֵּרֶד

שְׁמִשׁוֹן וְגו' תִמְנַתָּה, בִּשְׁפֹעַ הַהָר הִיטָה

יֹשֶׁבֶת, עוֹלִין לָהּ מִכָּאן וַיֵּרְדִּין לָהּ מִכָּאן:

יָד וְתִסֵּר בְּגָדֶי אֶלְמָנוּתָהּ

מֵעֲלֶיהָ וְתַכֶּם בַּצַּעֲרִיהָ וְתִתְעַלֶּף

וְתֵשֶׁב בְּכַתֵּחַ עֵינַיִם אֲשֶׁר עַל

דֶּרֶךְ תִּמְנַתָּה כִּי רֹאֲתָה כִּי

גָּדֹל שִׁלָּה וְהוּא לֹא נִתְּנָה לוֹ

לְאִשָּׁה:

וְאֶעֱדִיאת לְבוּשֵׁי אֲרָמְלוּתָהּ מִנֶּה

וְאֶת־כִּסִּיאת בְּעִיפָא וְאֶת־קִנֵּת וִיתִיבַת

בְּפָרָשׁוֹת עֵינֵינִי דִּי עַל אֲרַח תְּמַנֶּת אֲרִי

חֲזַת אֲרִי רַבָּא שְׁלָה וְהִיא לָא

אֶתִּיהִיבַת לָהּ לְאַנְתּוּ:

וְתַתְּעַלָּהּ. כִּסְתָּה פְּנִיָּה שְׁלָא יְכִיר בַּהּ:

וְתִשָּׁב בַּפֶּתַח עֵינֵינִי. בַּפֶּתִיחַת עֵינֵינִי,

בַּפֶּרֶשֶׁת דְּרָכִים שַׁעַל דֶּרֶךְ תְּמַנֶּתָּה.

וְרַבּוּתֵינוּ דְּרֵשׁוּ, בַּפֶּתַחוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוּ,

שכל עינים מצפות לראותו: כי ראתה כי
גדל שלח וגו'. לפיכך הפקירה עצמה
אצל יהודה, שהיתה מתאוה להעמיד
ממנו בנים:

טו וַיֵּרָא יְהוּדָה וַיַּחְשְׁבָה
לְזוּנָה כִּי כִסֶּתָה פָּנֶיהָ:

וַחֲזָא יְהוּדָה וַחֲשָׁבָה כְּנִפְקַת בְּרָא אֲרִי
כִּסִּיאת אֶפְאָה:

ויחשבה לזונה. לפי שיושבת בפרשת
דרכים: כי כסתה פניה. ולא יכול

לראותה ולהכירה. ומדרש רבותינו כי
כסתה פניה, כשהיתה בבית חמיה היתה
צנועה לפיכך לא חשדה:

טז וַיֵּט אֱלִיָּה אֶל הַדָּרֶךְ וַיֹּאמֶר
הִבָּה נָא אָבוֹא אֵלַיךְ כִּי לֹא
יָדַע כִּי כָלְתָו הוּא וַתֹּאמֶר מֶה
תִּתֶּן לִי כִּי תָבוֹא אֵלַי:

וסטא לֹוְתָהּ לְאַרְחָא וַאֲמַר הֲבִי כְעַן
אֵיעוּל לֹוְתִיךְ אֲרִי לָא יָדַע אֲרִי כָלְתָהּ

הִיא וְאָמַרְתָּ מֶה תִּתֵּן לִי אֲרִי תִיעוֹל
לְוֹתִי:

וַיֵּט אֵלֶיהָ אֶל הַדֶּרֶךְ. מִדֶּרֶךְ שֶׁהִיא בָּהּ,
נָטָה אֶל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הִיא בָּהּ, וּבִלְשׁוֹן לַעֲיִז
דִּשְׁטוֹרְנִי"ר: הִבָּה נָא. הַכִּינִי עֵצִמֶךָ
וּדְעַתְךָ לְכֶךָ. כֹּל לְשׁוֹן הִבָּה לְשׁוֹן הַזְמָנָה
הוּא, חוץ מִמָּקוֹם שֶׁיֵּשׁ לְתַרְגְּמוֹ בִלְשׁוֹן
נִתְיָנָה, וְאֵף אוֹתָן שֶׁל הַזְמָנָה קְרוּבִים
לְשׁוֹן נִתְיָנָה הֵם:

יִז וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֲשַׁלַּח גְּדִי

עֲזִים מִן הַצֹּאן וַתֹּאמֶר אִם

תִּתֶּנּוּ עֶרְבוֹן עַד שְׁלָחָה:

וַתֹּאמֶר אֲנִי אֲשַׁלַּח גְּדִיָּא בֶרֶךְ עֵינִי מִן

עֲנָא וַתֹּאמֶר אִם תִּתֶּנּוּ מִשְׁכֹּנָא עַד

דִּתְשָׁלַח:

ערבון. משכון:

יח וַתֹּאמֶר מָה הָעֶרְבוֹן אֲשֶׁר

אֶתֶּנּוּ לָךְ וַתֹּאמֶר חֲתָמָךְ

וּכְתִיבָלְךָ וּמַטֵּה אֲשֶׁר בְּיָדְךָ

וַיֵּתֶן לָהּ וַיֵּבֵא אֵלֶיהָ וַתַּהַר לּוֹ:

וַאֲמַר מָה מִשְׁכּוֹנָא דִּי אַתָּן לָךְ וַאֲמַרְתְּ

עֲזָקְתָךְ וְשׁוֹשְׁפֶךְ וְחוּטָרְךָ דִּי בִידְךָ

וַיֵּהָב לָהּ וְעַל לִוְתָּהּ וְעַד־יֵאֵת לָהּ:

חַתְמָךְ וּפְתִילְךָ. עֲזָקְתָךְ וְשׁוֹשִׁיפְךָ. טַבַּעַת

שֵׁאתָ חֹתֶם בָּהּ, וּשְׁמַלְתְּךָ שֵׁאתָ

מִתְכַּסֶּה בָּהּ: וַתַּהַר לּוֹ. גְּבוּרִים כִּיּוֹצֵא בּוֹ,

צַדִּיקִים כִּיּוֹצֵא בּוֹ:

יֵט וַתִּקֶּם וַתִּלָּךְ וַתֵּסֶר צְעִיפָהּ

מַעֲלִיָּה וְתִלְבַּשׁ בְּגָדֵי

אֶל־מְנוֹתָהּ:

וְקָמַת וְאַזְלַת וְאֶעֱדִיָּאת עֵיפָה מִנָּה

וְלְבִישַׁת לְבוּשֵׁי אֶרְמְלוֹתָהּ:

כִּי־שָׁלַח יְהוָה אֶת־גְּדֵי הָעֶזִּים

בְּיַד רַעְהוּ הָעֶדְלָמִי לְקַחַת

הָעֶרְבוֹן מִיַּד הָאִשָּׁה וְלֹא

מִצָּאָהּ:

וְשִׁדַּר יְהוָה יֵת גְּדִיָּא בַר עֲזִי בִידָא

דִּרְחֵמָה עֲדֹלָמָה לְמִסֵּב מִשְׁכּוֹנָא

מִידָא דְאַתְתָּא וְלֹא אֲשַׁכְחָה:

כֹּא וַיִּשְׁאַל אֶת אֲנָשֵׁי מִקְנֵה

לֵאמֹר אֵיךְ הִקְדָּשָׁה הִוא

בְּעֵינַיִם עַל הַדָּרֶךְ וַיֹּאמְרוּ לֹא

הִי־תָה בָזָה קֹדֶשָׁה:

וַיִּשְׁאַל יֵת אֲנָשֵׁי אֶתְרָה לְמִימַר אָן

מִקְדָּשָׁתָּא הִיא בְּעֵינַיִן עַל אֶרְחָא

וַיֹּאמְרוּ לֵית הָכָא מִקְדָּשָׁתָּא:

הַקֹּדֶשׁ. מִקּוֹדֶשֶׁת וּמִזִּמְנַת לְזָנוֹת:

כב וַיֵּשֶׁב אֶל יְהוּדָה וַיֹּאמֶר לֹא

מִצָּאֵתִיהָ וְגַם אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם

אָמְרוּ לֹא הִיתָה בַּזֶּה קֹדֶשֶׁת:

וְתַב לֹות יְהוּדָה וַאֲמַר לֹא אֲשַׁכְחִיתָהּ

וְאִף אֲנָשֵׁי אֶתְרָא אָמְרוּ לִית הָכָא

מִקְדָּשָׁתָא:

כג וַיֹּאמֶר יְהוּדָה תִּקַּח לָהּ פֶּן

נִהְיֶיהָ לְבוֹז הִנֵּה שְׁלַחְתִּי הַגָּדִי

הַזֶּה וְאַתָּה לֹא מַצֵּאתָהּ:

וְאָמַר יְהוּדָה תִּסֵּב לָהּ דִּילְמָא נָהִי

לְחוּץ הִיא שְׂדֵרִית גְּדִיָּא הָדִין וְאַתָּה לֹא

אֲשַׁכַּחְתָּהּ:

תִּקַּח לָהּ. יִהְיֶה שָׁלָה מָה שְׁבִידָהּ: פֶּן נִהְיָה

לְבוּז. אִם תִּבְקֶשְׁנָה עוֹד, יִתְפָּרֶסֶם הַדָּבָר

וַיִּהְיֶה גִנְאִי, כִּי מָה עָלַי לַעֲשׂוֹת עוֹד לְאִמָּת

דְּבָרִי: הִנֵּה שְׁלַחְתִּי הַגְּדִי הַזֶּה. לִפִּי שֹׁרְמָה

יְהוּדָה אֶת אֲבִיו בְּגַדֵּי עִזִּים, שֶׁהֵטְבִיל כְּתָנִת

יוֹסֵף בְּדָמוֹ, רִמּוּהוּ גַם אוֹתוֹ בְּגַדֵּי עִזִּים:

כֹּד וַיְהִי בְּמַעֲשֵׂי לֵשׁ חֲדָשִׁים וַיִּגְדּוּ

לַיהוּדָה לֵאמֹר זָנְתָּה תֹמַר

כָּל־תֶּךָ וְגַם הִנֵּה הָרָה לְזָנוּנִים

וַיֹּאמְרוּ יְהוּדָה הוֹצִיָאָהּ

וְתִשְׁרָף׃

וְהָיָה כְּתֻלָּתוֹת יֶרֶחִיָּא וְאַתְחִיָּא לַיהוּדָה

לְמִיָּמָר זָנִיָּאת תֹּמַר כָּל־תֶּךָ וְאַף הָא

מַעֲדִיָּא לְזָנוּתָא וַאֲמַר יְהוּדָה אֶפְקוּיָהּ

וְתִתּוֹקֵד׃

כמשלש חדשים. רזבו של ראשון, ורזבו
של אחרון, ואמצעי שלם. ולשון כמשלש
חדשים, בהשתלש החדשים, כמו
ומשלוח מנות, משלוח ידם, וכן תרגום
אונקלוס בתלות ירחיא: הרה לזנונים.
שם דבר, מעוברת, כמו אשה הרה, וכמו
ברה כחמה: ותשרף. אמר אפרים
מקשאה משום רבי מאיר, בתו של שם
היתה שהוא כהן, לפיכך דנוה בשריפה:
כה הוא מוצאת וְהִיא שְׁלֵחָה

אֵל חֲמִיָּה לֵאמֹר לְאִישׁ אֲשֶׁר

אֵלָּה לֹא אֲנֹכִי הָרָח וְתֹאמַר

הַכֹּר נָא לְמִי הַחֲתָמָה

וְהַפְתִּי לָיוּ וְהַמַּטָּה הָאֵלָּה:

הִיא מִתְּפָקָא וְהִיא שְׁלַחַת לַחֲמוּהָא

לְמִימַר לְגַבַּר דִּי אֵלִין דִּילָּה מִנָּה אֲנָא

מַעֲדִיא וְאֶמֶרֶת אֶשְׁתְּמוּדַע כְּעֵן לְמֹן

עֲזָקְתָא וְשׁוֹשְׁפָא וְחוּטְרָא הָאֵלִין:

הוּא מוֹצֵאת. לִישְׁרָף: וְהִיא שְׁלַחַה אֵל

חמיה. לא רצתה להלבין פניו, ולומר
ממך אני מעוברת, אלא לאיש אשר אלה
לו, אמרה, אם יודה מעצמו, יודה, ואם
לאו, ישרפוני ואל הלבין פניו, מכאן
אמרו, נוח לו לאדם שיפילוהו לכבשן
האש ואל הלבין פני חבירו ברבים: הכר
נא. אין נא אלא לשון בקשה, הכר נא
בזראך, ואל תאבד שלש נפשות:

כו וַיִּכַּר יְהוֹדָה וַיֹּאמֶר צְדָקָה
מִמֶּנִּי כִּי עַל כֵּן לֹא נִתְּתִיהָ

לְשַׁלָּה בְּנֵי וְלֹא יִסַּף עוֹד

לְדַעְתָּהּ:

וְאֶשְׁתְּמוֹדַע יְהוּדָה וְאָמַר זָכָא מִנִּי

מֵעַדִּיא אֲרִי עַל כֵּן לֹא יִהְיֶה לְשַׁלָּה

בְּרִי וְלֹא אוֹסִיף עוֹד לְמִידְעָהּ:

צדקה. בדבריה: ממני. היא מעוברת.

ורז"ל דרשו, שיצאה בת קול ואמרה,

ממני ומאתי יצאו הדברים, לפי שהיתה

צנועה בבית חמיה, גזרתי שיצאו ממנה

מלכים, ומשבט יהודה גזרתי להעמיד

מלכים בישראל: כי על כן לא נתתיה. כי

בדין עשיתה, על אשר לא נתתיה לשלה

בני: ולא יסף עוד. יש אומרים לא הוסיף,

ויש אומרים לא פסק,:

כז וַיְהִי בַּעֲת לְדָתָהּ וְהִנֵּה

תְּאוֹמִים בְּבִטְנָהּ:

וְהָיָה בְּעֵדֶן דְּמִילְדָה וְהָא תִּיּוֹמִין

בְּמַעָהָ:

בעת לדתה. וברבקה הוא אומר וימלאו

ימיה ללדת, להלך למלאים וכאן לחסרים:

והנה תאומים. מלא, ולהלן תומים חסר,

לפי שהאחד רשע, אבל אלו שניהם

צדיקים:

כה ויהי בלדתה ויתן יד ותקח

המילדת ותקשר על ידו שני

לאמר זה יצא ראשונה:

והוה במילדה ויהב ידא ונסיבת חיתא

וקטרת על ידה זהוריתא למימר דין

נפק קדמאה:

ויתן יד. הוציא האחד ידו לחוץ, ולאחר

שקשרה על ידו השני, החזירה:

כט וַיְהִי כַּמֵּשִׁיב יָדוֹ וְהִנֵּה יָצָא

אָחִיו וַתֹּאמֶר מַה פִּרְצָתָ עָלַיךָ

פֶּרִיץ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פֶּרִיץ:

וְהָיָה כִּד אֲתִיב יָדָהּ וְהָא נִפְק אָחוּהִי

וַאֲמַרְתָּ מַה תִּקְוֶה סָגִי עָלֶיךָ לְמַתְקָהּ

וַיִּקְרָא שְׁמָהּ פֶּרִיץ:

פרצת. חזקת עליך חוזק:

ל וְאַחֲרַיִצָּא אֶחָיו אֲשֶׁר עַל

יָדוֹ הַשְּׁנִי וַיִּקְרָא שְׁמוֹ זֶרַח:

וּבִתּוֹ כֵּן נָפַק אֶחָוָהּ דִּי עַל יָדָהּ

זְהוּרִיתָא וַיִּקְרָא שְׁמָהּ זֶרַח:

אֲשֶׁר עַל יָדוֹ הַשְּׁנִי. אַרְבַּע יָדוֹת כְּתוּבוֹת

בָּאן, כְּנֶגֶד אַרְבַּע חֲרָמִים שִׁמְעַל עֵכָן שִׁיִּצָּא

מִמֶּנּוּ. וַיֵּשׁ אֲזוּמָרִים כְּנֶגֶד אַרְבַּעַה דְּבָרִים,

שְׁלֵקָה אֲדָרַת שְׁנַעַר, וְשְׁנֵי חֲתִיכוֹת כֶּסֶף

שֶׁל מֵאֲתִים שְׁקָלִים, וְלִשּׁוֹן זָהָב: וַיִּקְרָא

שְׁמוֹ זֶרַח. עַל שֵׁם זְרִיחַת מִרְאִית הַשְּׁנִי:

חמישי ויוסף הורד

מצרימה ויקנהו פוטיפר

סרים פרעה שר הטבחים

איש מצרי מיד הישמעאלים

אשר הורדהו שמה:

ויוסף אתחת למצרים וזבנה פוטיפר

רבא דפרעה רב קטוליא גבר מצראה

מִידָא דְעַרְבָאֵי דִּי אַחַתּוּהִי לְתַמָּן:

**וְיוֹסֵף הוֹרֵד. חוֹזֵר לְעַנִּין רָאשׁוֹן, אֲלֹא
שֶׁהַפְּסִיק בּוֹ כְּדִי לְסַמּוֹךְ יְרִידָתוֹ שֶׁל יְהוּדָה
לְמַכִּירָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף, לֹאמַר לֵךְ שְׁבַשְׁבִּילוֹ
הוֹרִידוּהוּ מִגְדוּלָתוֹ. וְעוֹד, כְּדִי לְסַמּוֹךְ
מַעֲשֵׂה אֲשֶׁתוֹ שֶׁל פּוֹטִיפָר לְמַעֲשֵׂה תִמְרָה,
לֹאמַר לֵךְ, מָה זֶה לְשֵׁם שָׁמַיִם אֵף זֶה לְשֵׁם
שָׁמַיִם, שֶׁרָאֵתָה בְּאַצְטְרוּלוֹגִין שֶׁלָּה
שַׁעֲתִידָה לְהַעֲמִיד בָּנִים מִמֶּנּוּ, וְאִינָה
יֹדַעַת אִם מִמֶּנָּה אִם מִבִּתָּה:**

ב וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף וַיְהִי

אִישׁ מִצִּלְיָח וַיְהִי בְּבֵית

אֲדָנָיו הַמִּצְרִי:

וַהֲוָה מִימָרָא דִּי בְּסַעֲדָה דִּיּוֹסָף וַהֲוָה

גִּבּוֹר מִצִּלְחָ וַהֲוָה בְּבֵית רְבוֹנָה מִצְרָאָה:

וַיֵּרָא אֲדָנָיו כִּי יַחְזָה אֹתוֹ

וְכָל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה יַחְזָה

מִצִּלְיָח בִּידָו:

וַחֲזָא רְבוֹנָה אֲרִי מִימָרָא דִּי בְּסַעֲדָה

וְכָל דִּי הוּא עֹבֵד יִּ מִצִּלְחָ בִּידָה:

כי ה' אתו. שם שמים שגור בפיו:

ד וַיִּמְצָא יוֹסֵף חֵן בְּעֵינָיו

וַיִּשְׁרַת אֹתוֹ וַיַּכְנֶדְהוּ עַל

בֵּיתוֹ וְכָל יֵשׁ לֹו נָתַן בְּיָדוֹ:

וְאֶשְׁכַּח יוֹסֵף רַחֲמִין בְּעֵינֹהֵי וְשִׁמְשׁ

יָתָהּ וּמִנִּיָּה עַל בֵּיתָהּ וְכָל דֵּי אֵית לָהּ

מִסֵּר בְּיָדָהּ:

וְכָל יֵשׁ לֹו. הרי לשון קצר חסר אשר:

ה וַיְהִי מֵאֵז הַכֶּקֶד אֹתוֹ

בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ

וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶת בֵּית הַמִּצְרִי

בְּגִלְגַּל יוֹסֵף וַיְהִי בִּרְכַת יְהוָה

בְּכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ בַּבַּיִת

וּבְשָׂדֶה:

וַהֲוֶה מַעֲדָן דְּמִנֵּי יְתֵה בְּבֵיתָהּ וְעַל כָּל

דִּי אֵית לָהּ וּבָרִיךְ יִי יְת בֵּית מִצְרָאָה

בְּדִיל יוֹסֵף וַהֲוֶה בִּרְכַתָּא דִּי בְּכָל דִּי

אֵית לָהּ בְּבֵיתָהּ וּבַחֲקָלָא:

וַיַּעֲזֹב כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּיַד יוֹסֵף

וְלֹא יָדַע אֶתֹּ מַאֲמָה כִּי אִם

הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל וַיְהִי

יוֹסֵף יֵפֶה תֹּאֵר וַיֵּפֶה מִרְאֵה:

וַשְׁבַּק כָּל דֵּי לֵה בְיָדָא דִּיוֹסֵף וְלֹא

יָדַע עֲמָה מַדְעָם אֶלְהֵן לַחֲמָא דֵּי הוּא

אֹכֵל וְהָוָה יוֹסֵף שְׁפִיר בְּרִיּוֹא וַיֵּאֵי

בְּחֲזוֹא:

וְלֹא יָדַע אֶתֹּ מַאֲמָה. לֹא הִיָּה נוֹתֵן לְבוֹ

לכלום: כי אם הלחם. היא אשתו, אלא
שדבר בלשון נקייה: ויהי יוסף יפה תאר.
כיון שראה עצמו מושל, התחיל אוכל
ושותה ומסלסל בשערו, אמר הקב"ה,
אביך מתאבל ואתה מסלסל בשערך, אני
מגרה בך את הדוב. מיד

וְיִהְיֶה אַחֵר
שִׁטִּי

הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְתֵשָׂא אִשָּׁת

אֶדְנִי אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף

וַתֹּאמֶר שְׁכַבְהָ עִמִּי:

וַהֲוֶה בְּתָר פֶּתַגְמִיָּא הָאֱלִין וְזָקַפְתָּ אֶת

רְבוֹנָה יָת עֵינֶיהָ לְיוֹסֵף וַאֲמָרְתָּ שְׁכּוּב

עִמִּי:

וַתֵּשֶׂא אִשָּׁת אֲדוֹנֶיהָ וְגו' כֹּל מְקוֹם

שֶׁנֶּאֱמַר אַחֵר, סְמוּךְ:

ח וַיִּמָּאֵן וַיֹּאמֶר אֶל אִשָּׁת

אֶדְנִי הֵן אֶדְנִי לֹא יָדַע אֶתִּי

מָה בַּבַּיִת וְכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ

נָתַן בְּיָדֵי:

וְסָרִיב וְאָמַר לֹת אֶתֶּת רְבוּנָה הָא

רְבוּנִי לֹא יָדַע עָמִי מָה דְּבַבִּיתָא וְכָל

דִּי אֵית לָהּ מִסֵּר בְּיָדֵי:

ט אֵינְנֵנוּ גָדוֹל בַּבַּיִת הַזֶּה מִמֶּנִּי

וְלֹא חֲשֵׁךְ מִמֶּנִּי מְאוּמָה כִּי

אִם אֹתָךְ בְּאֲשֶׁר אַתְּ אֲשַׁתּוֹ

וְאִידָּא אֶעֱשֶׂה הֲרַעָה הַגְדִּלָּה

הִזָּאת וְחַטָּאתִי לְאֱלֹהִים:

לִיתוּהִי רַב בְּבֵיתָא הַדִּין מִנִּי וְלֹא מִנֶּעַ

מִנִּי מִדַּעַם אֱלֹהֵן יִתִּיךָ בְּדִיל דְּאֵת

אֲתִתָּהּ וְאֶכְדִּין אֶעֱבִיד בִּישְׁתָּא רַבָּתָא

הָדָא וְאַחוּב קָדָם יִי:

וְחַטָּאתִי לְאֱלֹהִים. בְּנֵי נַח נִצְטוּ עַל

הַעֲרִיּוֹת:

וַיְהִי כִדְבָרָהּ אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם

וְלֹא שָׁמַע אֱלֹהִים לְשֹׁכֵב אֶצְלָהּ

לְהִיּוֹת עֲמָה:

וְהָיָה כִּד מַלְּיֵלֶת עִם יוֹסֵף יוֹם יוֹם וְלֹא

קָבִיל מִנֶּה לְמִשְׁכָּב לְוֹתָהּ לְמַהְיֵי עֲמָה:

לְשֹׁכֵב אֲצִלָּהּ. אֲפִילוּ בִּלְאֵ תִשְׁמִישׁ:

לְהִיּוֹת עֲמָה. לְעוֹלָם הַבֹּא:

יֵא וַיְהִי כִּהְיוֹם הַזֶּה וַיָּבֹא

הַבֵּיתָה לַעֲשׂוֹת מְלָאכָתּוֹ וַאֲיִן

אִישׁ מֵאֲנָשֵׁי הַבֵּית שָׁם

בַּבַּיִת:

וְהָיָה כִּיּוֹמָא הָדִין וְעַל לְבֵיתָא לְמַבְדֵּק

בְּכַתְּבֵי חֲשַׁבְנָה וְלִית אִנְשׁ מֵאִנְשֵׁי

בֵּיתָא תַּמָּן בְּבֵיתָא:

וְיִהְיֶה כַּהֵיוֹם הַזֶּה. כְּלוֹמַר, וְיִהְיֶה כַּאֲשֶׁר

הִגִּיעַ יוֹם מִיּוֹחַד, יוֹם צַחֲוֹק, יוֹם אִיד

שְׁלָהֶם, שֶׁהֲלָכוּ כּוֹלָם לְבֵית עֲבוּדַת

אֱלִילִים, אִמְרָה, אֵין לִי יוֹם הַגּוֹן לְהַזְקֵק

לְיוֹסֵף כַּהֵיוֹם הַזֶּה, אִמְרָה לָהֶם, חוֹלָה אֲנִי

וְאִינִי יִכּוֹלָה לִילֵךְ: לַעֲשׂוֹת מַלְאכְתּוֹ. רַב

וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר מַלְאכְתּוֹ מִמֶּשֶׁ, וְחַד

אמר לעשות צרכיו עמה, אלא שנראית לו

דמות דיוקנו של אביו וכו', כדאיתא

במסכת סוטה:

יב וְתִתְּפֹשְׁהוּ בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר

שְׁכַבְתָּ עִמִּי וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ בַּיָּדָה

וַיָּנָם וַיֵּצֵא חֲחוּצָה:

וְאַחֲדֶתָה בְּלִבוֹשָׁה לְמִימַר שְׁכַבְתָּ עִמִּי

וְשָׁבְתָה לְלִבוֹשָׁה בַּיָּדָה וְעָרַק וְנָפַק

לְשׁוֹקָא:

יג וַיְהִי כִּרְאוֹתָהּ כִּי עָזַב בְּגָדָו

בִּידָהּ וַיֵּנָם חֲחוּצָה:

וַהֲוָה כִּד חֲזַת אֲרִי שְׂבָקָה לְלְבוּשָׁהּ

בִּידָהּ וַעֲרַק לְשׁוּקָא:

יד וַתִּקְרָא לְאַנְשֵׁי בֵּיתָהּ

וַתֹּאמֶר לָהֶם לְאֹמַר רְאוּ הֵבִיא

לָנוּ אִישׁ עֲבָרִי לְצַחֵק בָּנוּ בָּא

אֵלַי לְשֹׁכֵב עִמִּי וַאֲקָרָא בְּקוֹל

גְּדוֹל:

וְקָרַת לְאִנְשֵׁי בֵּיתָהּ וְאָמַרְתְּ לְהוֹן

לְמִימַר חֲזוּ אֵתִי לָנָא גְבָרָא עֲבָרָא

לְחִיכָא בָנָא עַל לֹותִי לְמִשְׁכַּב עָמִי

וְקָרִית בְּקָלָא רַבָּא:

ראו הביא לנו. הרי זה לשון קצרה, הביא

לנו, ולא פירש מי הביאו, ועל בעלה

אומרת כן: עברי. מעבר הנהר, מבני

עבר,:

טו וַיְהִי כְשֶׁמָעוּ כִּי הָרִימֹתִי

קוֹלִי וְאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ

אֶצְלִי וַיָּנָם וַיֵּצֵא הַחֹצֶה:

וְהָיָה כִּד שָׁמַע אֲרִי אֲרִימִית קָלִי

וְקָרִית וְשָׁבְקָה לְלְבוּשָׁה לְוָתִי וְעָרַק

וַנִּפֶּק לְשׁוּקָא:

מִזֹּ וְתַנַּח בְּגָדוֹ אֶצְלָה עַד בּוֹא

אֲדָנִי אֶל בֵּיתוֹ:

וְאַחֲתָתָה לְלְבוּשָׁה לְוָתָה עַד דְּעַל

רְבוּנָה לְבֵיתָה:

אֲדָנִי. שֶׁל יוֹסֵף:

יְוָה־בֵּר אֱלֹיו כְּבֹרִים הָאֵלֶּה

לֵאמֹר בָּא אֱלִי הָעֶבֶד הָעֶבְרִי

אֲשֶׁר הֵבֵאתָ לָנוּ לְצַחֵק בִּי:

וּמִלִּילַת עֲמָה כְּפֶתֶגְמִיא הָאֵלֶּין לְמִימָר

עַל לֹותִי עֲבָדָא עֲבָרָא דִּי אֵיתִיתָא

לָנָא לְחִיכָא בִּי:

בָּא אֱלִי. לְצַחֵק בִּי, הָעֶבֶד הָעֶבְרִי אֲשֶׁר

הֵבֵאתָ לָנוּ:

יח וַיְהִי כְּהַרְיָמִי קוֹלִי וַאֲקֹרָא

וַיַּעֲזֹב בְּגָדָיו אֶצְלִי וַיָּנָם

הַחוּצָה:

וַהֲוָה כִּד אֲרִימִית קָלִי וְקָרִית וְשִׁבְקָה
לְלְבוּשָׁה לְוֹתִי וְעֶרְק לְשׁוּקָא:

יט וַיְהִי כְשֶׁמַּע אֲדָנָיו אֶת

דְּבָרֵי אֲשֶׁתּוֹ אֲשֶׁר דְּבָרָה אֵלָיו

לֵאמֹר כִּדְבָרִים הָאֵלֶּה עָשָׂה לִי

עֲבָדְךָ וַיַּחַר אַפּוֹ:

וַהֲוָה כִּד שְׁמַע רְבוּנָה יְת פְּתִגְמִי

אֶתֶּתָהּ דִּי מַלְּיִלַת עֲמָהּ לְמִימַר

כְּפֶתֶגְמִיא הָאֵלִין עֶבֶד לִי עֲבָדְךָ וְתִקֶּה

רְגִזָּה:

וַיְהִי כַשְׁמוֹעַ אֲדֹנָיו וְגו'. בִּשְׁעַת תִּשְׁמִישׁ

אִמְרָה לֹו כֵן, וְזֶהוּ שְׁאִמְרָה, כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה

עֲשֵׂה לִי עֲבָדְךָ, עֲנִינִי תִשְׁמִישׁ כְּאֵלֶּה:

כַּוְיָקַח אֲדֹנִי יוֹסֵף אֶתֹו וַיִּתְּנֵהוּ

אֶל בֵּית הַסֵּהר מְקוֹם אֲשֶׁר

(אֲסוּרִי) אֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ אֲסוּרִים

וַיְהִי שָׁם בְּבֵית הַסֹּהַר:

וַנָּסִיב רַבּוֹנָה דְיוֹסָף יְתָה וַיְהִיָּה לְבֵית

אַסִּירֵי אֲתָר דִּי אַסִּירֵי מַלְכָּא אַסִּירִין

וְהָוָה תָּמֹן בְּבֵית אַסִּירֵי:

כֹּא וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף וַיַּט

אֱלֹיו חֶסֶד וַיִּתֵּן חֲנוּ בְּעֵינָיו

שֹׁר בֵּית הַסֹּהַר:

וְהָוָה מִימָרָא דֵּי בְּסַעֲדָה דְיוֹסָף וַנִּגַּד

לָהּ חֶסֶדָּא וַיְהִיָּה לְרַחֲמִין בְּעֵינָיו רַב

בֵּית אֲסִירִי:

וַיֵּט אֱלֹהֵי חֶסֶד. שְׁהִיָּה מִקֹּבֶל לְכָל רוֹאִיו,

לְשׁוֹן כֹּלָה נָאָה וְחִסּוּדָה שְׁבַמ־שִׁנָּה:

כַּב וַיִּתֵּן עַל בֵּית הַסֵּהר בְּיַד

יוֹסֵף אֶת כָּל הָאֲסִירִים אֲשֶׁר

בְּבֵית הַסֵּהר וְאֶת כָּל אֲשֶׁר

עָשִׂים שָׁם הוּא הָיָה עֹשֶׂה:

וַיֵּהָב רַב בֵּית אֲסִירִי בִידָא דְיוֹסֵף יֵת

כָּל אֲסִירֵיָא דִּי בְּבֵית אֲסִירִי וַיֵּת כָּל דִּי

עֲבַדִּין תִּמְן עַל מִימָרָה הָוָה מִתְּעַבֵּד:

הוא היה עושה. כתרגומו במימריה הוזה
מתעביד:

בג אין שר בית הסהר ראה
את כל מאומה בידו באשר
יהוה אתו ואשר הוא עשה
יהוה מצליח:

לית רב בית אסירי חזי ית כל סרחן
בידה בדי מימרא דיי בסעדה ודי הוא

עֲבַד יְיָ מִצֵּלָח:

בְּאִשֶּׁר ה' אֲתוֹ. בְּשִׁבִּיל שֶׁה' אֲתוֹ:

בראשית פרק-מ

א שִׁבְעִי וַיְהִי אַחֵר

הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָטְאוּ מִשְׁקָה

מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְהֶאֱפָה לְאֶדְנֵיהֶם

לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם:

וַהֲוֶה בְּתֵר פֶּתַגְמִיָּא הָאֵלִין סְרָחוּ שְׁקִיָּא

מִלְכָּא דְּמִצְרַיִם וְנַחְתּוּמָּא לְרַבּוּנֵיהוֹן

לְמִלְכָּא דְּמִצְרַיִם:

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. לְפִי שֶׁהֲרִגִּילָה

אוֹתָהּ אֲרוּרָה אַתְּ הַצַּדִּיק בְּפִי כֻלָּם לְדַבֵּר בּוֹ

בַּגְּנוֹתָיו, הֵבִיא לָהֶם הַקֶּב"ה סוֹרַחֲנָם שֶׁל

אֱלֹהֵינוּ, שִׁיפְנוּ אֲלֵיהֶם וְלֹא אֲלֵינוּ, וְעוֹד

שֶׁתְּבוֹא הַרוּחָה לַצַּדִּיק עַל יְדֵיהֶם: חֲטָאוּ.

זֶה נִמְצָא זָבוּב בְּפִיִּלִי פּוֹטִירִין שָׁלוֹ, וְזֶה

נִמְצָא צִרּוֹר בַּגְּלוּסְקִין שָׁלוֹ: וְהָאוֹפָה. אַתְּ

פֶּת הַמֶּלֶךְ, וְאֵין לְשׁוֹן אֲפִיָּיה אֲלֹא בַּפֹּת,

וּבִלְע"ז פִּיסְטוֹ"ר:

בַּיִקְנָצָה פֶּרֶעָה עַל שְׁנֵי סָרִיסִין

עַל שֵׁר הַמִּשְׁקִים וְעַל שֵׁר

הָאוֹפִים:

וְרָגַז פֶּרֶעָה עַל תִּירִין רַב־בְּנוֹהֵי עַל רַב

שָׁקִי וְעַל רַב גַּחְתוּמִי:

גַּוִּיתָן אֹתָם בְּמִשְׁמַר בֵּית שֵׁר

הַטַּבָּחִים אֶל בֵּית הַסֵּהר מְקוֹם

אֲשֶׁר יוֹסֵף אָסוּר שָׁם:

וַיֵּהָב יִתְהוֹן בְּמִטָּרָא בֵּית רַב קְטוּלִיָּא

לְבֵית אֲסִירֵי אֶתֶר דֵּי יוֹסֵף אֲסִיר תִּמּוֹן:

דְּוִיפְקֹד שֶׁר הַטַּבָּחִים אֶת יוֹסֵף

אֶתָּם וַיִּשְׁרֹת אֶתָּם וַיַּהֲיוּ יָמִים

בְּמִשְׁמָר:

וּמִנִּי רַב קָטוֹלִיא יֵת יוֹסֵף עֲמָהוֹן

וְשִׁמֵּשׁ יִתְהוֹן וַהּוּ יוֹמִין בְּמִטְרָא:

וַיִּפְקֹד שֶׁר הַטַּבָּחִים וְגו'. לְהִיּוֹת אֶתָּם:

וַיַּהֲיוּ יָמִים בְּמִשְׁמָר. שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ:

ה וַיַּחֲלֹמוּ חֲלוֹם שְׁנֵיהֶם אִישׁ

חֲלָמוֹ בְּלִילָה אֶחָד אִישׁ

כַּפֶּת־רוּן חֲלָמוֹ חֲמִשָּׁקָה וְהֶאֱפָה

אֲשֶׁר לְמַלְךְ מִצְרַיִם אֲשֶׁר

אֲסוּרִים בְּבֵית הַסֵּהר:

וְחֲלָמוֹ חֲלָמָא תַּרְוִיּהוֹן גְּבַר חֲלָמָה

בְּלִילִיָּא חַד גְּבַר כְּפוּשֵׁרֶן חֲלָמָה שְׁקִיא

וְנַחֲתוּמָא דִּי לְמַלְכָּא דְּמִצְרַיִם דִּי

אֲסִירִין בְּבֵית אֲסִירֵי:

ויחלמו חלום שניהם. ויחלמו שניהם

חלום, זהו פשוטו. ומדרשו, כל אחד חלם
חלום שניהם, שחלם את חלומו ופתרון
חבירו, וזה שנאמר וירא שר האופים כי
טוב פתר: איש כפתרון חלומו. כל אחד
חלם חלום הדומה לפתרון העתיד לבא
עליהם:

וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם יוֹסֵף בְּבִקְרֹ
וַיַּרְא אֹתָם וְהֵנָּה זַעֲפִים:
וַאֲתָא לִוְתֵּהוּן יוֹסֵף בְּצַפְרָא וְחִזָּא
יְתֵהוּן וְהָא אֲנוּן נְסִיִּסִין:

זועפים. עצבים, כמו סר וזעה, זעה ה'

אשא:

וַיִּשְׁאַל אֶת סְרִיסֵי פָרְעָה

אֲשֶׁר אֵתוּ בְּמִשְׁמַר בֵּית

אֲדֹנָיו לֵאמֹר מִדּוּעַ פְּנִיכֶם

רְעִים הֵי־אֲנִי:

וַיִּשְׁאַל יֵת רַב־בֵּי פָרְעָה דִּי עֲמָה

בְּמִטָּרָא בֵּית רַבּוֹנָה לְמִימָר מָה דִּין

אֶפְיִכּוֹן בִּישִׁין יוֹמָא דִּין:

ח וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו חֲלוֹם חֲלָמָנוּ

וּפְתָר אֵין אֹתוֹ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם

יוֹסֵף הֲלוֹא לְאֱלֹהִים פְּתָרָנִים

סִפְּרוּ נָא לִי:

וַאֲמָרוּ לֵה חֲלֹמָא חֲלָמָנָא וּפִשֶׁר לִית

לֵה וַאֲמַר לְהוֹן יוֹסֵף הֲלֹא מִן קִדָּם יִי

פּוֹשֵׁר חֲלֹמִיָּא אֲשַׁתְּעוּ כְּעֵן לִי:

ט וַיֹּסֶפֶר שֵׁר הַמִּשְׁקִים אֶת

חֲלָמּוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ

בַּחֲלוֹמֵי וְהִנֵּה גֶפֶן לְפָנַי:

וְאֶשְׁתֵּי רַב שָׁקִי יֵת חֶלְמָה לְיוֹסֵף

וְאָמַר לָהּ בַּחֲלוֹמֵי וְהִנֵּה גּוֹפֶנֶת קִדְמִי:

וּבַגֶּפֶן שְׁלֹשָׁה שָׁרִיגִם וְהוּא

כַּפְרֶחֶת עֲלֶתָה נֹצֶה הַבְּשִׁילֹ

אֲשַׁכְּלֶתִיָּה עֲנָבִים:

וּבַגּוֹפֶנֶת תֵּלֶתָא שְׁבֻשִׁין וְהִיא כֹד

אֶפְרַחַת אֶפְקַת לְבָלְבִין וְאֶנִּיצַת נֶץ

בְּשִׁילֹ אֶתְכַלְתָּהָ עֲנָבִין:

שריגם. זמורות ארוכות שקורין וידי"ן:

והיא כפרחת. דומה לפורחת והיא

כפורחת, נדמה לי בחלומי כאלו היא

פורחת, ואחר הפרח עלתה נצה ונעשה

סמדר, אשפני"ר בלע"ז, ואחר כך

הבשילו, והיא כד אפרחת אפיקת לבלבין,

עד כאן תרגום של פורחת. נץ גדול מפרח,

כדכתיב ובוסר גומל יהיה נצה, וכתיב

ויוצא פרח, והדר ויצץ ציץ:

יֹאכֹוֹם פִּרְעֹה בְיָדֵי וְאַקַּח אֶת

הַעֲנִיבִים וְאַשַׁחֵט אֹתָם אֶל כּוֹם

פַּרְעֹה וְאַתָּן אֶת הַכוֹם עַל כַּף

פַּרְעֹה:

וְכֶסֶף דַּפְרֵעָה בְּיָדֵי וְנָסִיבֶת יָת עֲנִיבִיא

וְעֲצָרִית יִתְּהוֹן לְכֶסֶף דַּפְרֵעָה וַיִּהְבִּית

יָת כֶּסֶף עַל יָדָא דַּפְרֵעָה:

וַאֲשַׁחֵט. כְּתִרְגוּמוֹ וְעֲצָרִית, וְהִרְבָּה יֵשׁ

בְּלִשׁוֹן מִשְׁנָה:

יב וַיֹּאמֶר לוֹ יוֹסֵף זֶה פְּתָרְנוֹ

שְׁלֹשַׁת הַשָּׁרָגִים שְׁלֹשַׁת יָמִים

הם:

וְאָמַר לָהּ יוֹסֵף דֵּין פְּשָׁנָה תִּלְתָּא

שְׁבָשִׁין תִּלְתָּא יוֹמִין אֲנוּן:

שְׁלֹשַׁת יָמִים הם. סימן הם כך לשלשת

יָמִים. ויש מדרשי אגדה הרבה:

יג בְּעוֹד שְׁלֹשַׁת יָמִים יֵשֵׁא

פְּרַעָה אֶת רֹאשׁוֹ וְהִשִּׁיבָהּ עַל

בִּנְיָ וְנָתַתָּ כּוֹם פְּרַעָה בִּידּוֹ

כִּמְשֹׁפֵט הָרֹאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ

מִשְׁקָחוֹ:

בְּסוֹף תִּלְתָּא יוֹמִין יִדְכֹּר פְּרַעָה יָת

רִישָׁךְ וַיִּתִּיבְנֶךָ עַל שְׁמוֹשָׁךְ וַתִּתֵּן כֶּסֶּא

דְּפְרַעָה בְּיָדָהּ כְּהִלְכָתָא קִדְמָאָה דִּי

הָיִיתָ מִשְׁקִי לָהּ:

יֵשָׁא פְרַעָה אֶת רֹאשָׁךְ. לְשׁוֹן חֲשִׁבוֹן,

כְּשִׁיפְקוּד שְׂאֵר עֲבָדֶיךָ לְשִׁרְתָּ לְפָנֶיךָ

בְּסַעֲוָדָהּ, יִמְנָה אוֹתְךָ עֲמָהֶם: כִּנֵּךְ. בְּסִים

שְׁלֹךְ וּמִוְשָׁבְךָ:

יֵד כִּי אִם זָכַרְתָּנִי אֶתְּךָ כֹּאֲשֶׁר

יִיטֵב לָךְ וְעָשִׂיתָ נָא עֲמָדִי

חֲסֹד וְהִזְכַּרְתָּנִי אֶל פְּרָעָה

וְהוֹצֵאתָנִי מִן הַבַּיִת הַזֶּה׃

אֱלֹהִים תִּדְכַּרְנִי עֲמָךְ כִּד יִיטֵב לָךְ

וְתַעֲבֹד כְּעֵן עַמִּי טִיבוֹ וְתִדְכַּר עָלַי

קָדָם פְּרָעָה וְתִפְקֹנֵנִי מִן בֵּית אֲסִירָא

הַדִּין׃

כי אם זכרתני אתך. אשר אם זכרתני

אתך, מאחר שייטב לך כפתרוני: ועשית

נא עמדי חסד. אין נא אלא לשון בקשה:

טו כי גִּנַּב גִּנְבָתִי מֵאֶרֶץ

הַעֲבָרִים וְגַם פָּה לֹא עָשִׂיתִי

מֵאוֹמָה כִּי שָׁמוּ אֹתִי בַּבּוֹר:

יֵאֲרִי מִגִּנַּב גִּנְבָנָא מֵאֶרֶץ דַּעְבָּרָא

וְאֵף הָכָא לֹא עֲבָדִית מִדַּעַם יֵאֲרִי

שׁוֹיֵאוּ יָתִי בְּבֵית אֲסִירִי:

טז וַיֵּרָא שָׁר הָאֲפִים כִּי טוֹב

פֶּתַר וַיֹּאמֶר אֶל יוֹסֵף אֵף אֲנִי
בַּחֲלוֹמִי וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סְלֵי חֲרִי
עַל רֹאשִׁי:

וְחֵזָא רַב נַחֲתוּמֵי אֲרִי יָאוֹת פֶּשֶׁר וַאֲמַר
לְיוֹסֵף אֵף אֲנִי בַּחֲלוֹמִי וְהִנֵּה תִלְתָּא
סְלִין דְּחִירוּ עַל רִישִׁי:

סְלֵי חוּרֵי. סְלִים שֶׁל נִצְרִים קְלוּפִים חוּרִין
חוּרִין, וּבִמְקוֹמֵנוּ יֵשׁ הֶרְבֵּה, וּדְרֹךְ מְזוּכָרֵי
פֶת כְּסִנִּין שֶׁקוּרִין אוֹבְלֵי"שׁ, לְתַתָּם בְּאוֹתָן
סְלִים:

וְבַסֵּל הֶעֱלִיזוּ מִכֹּל מֵאֲכֹל

פֶּרֶעָה מִעֲשֵׂה אִפָּה וְהֵעוֹף

אֲכֹל אֹתָם מִן הַסֵּל מִעַל

רֹאשִׁי:

וּבִסְלָא עֲלָא מִכֹּל מִיכֹל פֶּרֶעָה עוֹבֵד

נִחְתּוֹם וְעוֹפֵא אֲכֹל יִתְהוֹן מִן סְלָא

מִעֲלֵי רִישִׁי:

יח וַיַּעַן יוֹסֵף וַיֹּאמֶר זֶה פְּתָרְנוֹ

שְׁלֹשָׁת הַסָּלִים שְׁלֹשָׁת יָמִים

הם:

וְאַתָּב יוֹסֵף וְאָמַר דִּין פִּשְׁרֹנָה תִּלְתָּא

סְלִין תִּלְתָּא יוֹמִין אֲנֹן:

יט בְּעוֹד שְׁלֹשָׁת יָמִים יֵשֵׂא

פֶּרֶעָה אֶת רֹאשׁוֹ מִעֲלֵיהָ

וְתִלָּה אֹתָהּ עַל עֵץ וְאָכַל

הָעוֹף אֶת בְּשָׂרָהּ מִעֲלֵיהָ:

בְּסוֹף תִּלְתָּא יוֹמִין יַעֲדִי פֶּרֶעָה יֵת

רִישָׁהּ מִנָּךְ וַיִּצְלֹב יִתָּךְ עַל צְלִיבָא

וַיִּכּוֹל עֹפָא יָת בְּשָׂרָךְ מִנָּךְ:

ב. **מפטיר** וַיְהִי בַיּוֹם

הַשְּׁלִישִׁי יוֹם הַלָּדֶת אֶת פְּרִיעָה

וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּה לְכָל עֲבָדָיו

וַיֵּשֶׂא אֶת רֹאשׁ שֵׁר הַמִּשְׁקִים

וְאֵת רֹאשׁ שֵׁר הָאֲפִים בְּתוֹךְ

עֲבָדָיו:

וְהָיָה בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה יוֹמָא בֵּית וְלָדָא
דְּפִרְעָה וְעַבְד מִשְׁתִּיא לְכָל עַבְדוּהִי
וְאִדְכֹר יְת רִיש רַב שְׁקִי וְיֵת רִיש רַב
נַחְתוּמִי בְּגו עַבְדוּהִי:

יום הולדת את פרעה. יום לידתו, וקורין
לו יום גינוס'יא. ולשון הולדת, לפי שאין
הולד נולד אלא על ידי אחרים, שהחיה
מילדת את האשה, ועל כן החיה נקראת
מילדת, וכן ומולדותיך, ביום הולדת
אותך, וכן אחרי הוכבם את הנגע,

שְׁכִיבוּסוֹ עַל יְדֵי אַחֲרִים: וַיֵּשֶׁא אֶת רֹאשׁ
וָגו'. מִנָּאם עִם שָׂאָר עֲבָדָיו, שְׁהִיָּה מוֹנָה
הַמִּשְׁרָתִים שִׁישְׁרָתוֹ לֹא בַּסְּעוּדָתוֹ, וְזָכַר אֶת
אֱלֹהֵי בְּתוּכָם, כִּמּוֹ שֶׁאֵין אֶת רֹאשׁ, לְשׁוֹן
מִנִּין:

כֹּא וַיֵּשֶׁב אֶת שָׂר הַמִּשְׁקִים עַל
מִשְׁקָהוּ וַיִּתֵּן הַכּוֹס עַל כַּף
פְּרָעָה:

וַאֲתֵיב יָת רַב שְׁקִי עַל שְׁקִיּוֹתָהּ וַיִּהַב
יָת כַּסָּא עַל יָדָא דְּפְרָעָה:

כב וְאֵת שֵׁר הָאֲפִים תִּלָּה

כֹּאֲשֶׁר פָּתַר לָהֶם יוֹסֵף:

וַיֵּת רַב נַחֲתוּמֵי צֶלֶב כָּמָא דִּי פֶשֶׁר

לְהוֹן יוֹסֵף:

כג וְלֹא זָכַר שֵׁר הַמִּשְׁקִים אֶת

יוֹסֵף וַיִּשְׁכַּחְהוּ:

וְלֹא דָכִיר רַב שָׁקִי יֵת יוֹסֵף וְאֵנְשֵׁיהּ:

וְלֹא זָכַר שֵׁר הַמִּשְׁקִים. בּוּ בִּיּוֹם: וַיִּשְׁכַּחְהוּ.

לְאַחַר מִכָּאן, מִפְּנֵי שֶׁתִּלָּה בּוּ יוֹסֵף לְזָכְרוֹ,

**הוֹזַקְק לְהִיּוֹת אֶסּוּר שְׁתֵּי שָׁנִים, שֶׁנֶּאֱמַר
אֲשֶׁר־יִהְיֶה אֲשֶׁר שֵׁם ה' מְבֹטָחוֹ וְלֹא יִפְּנֶה
אֶל רָהָבִים, וְלֹא יִבְטַח עַל מִצְרִים הַקְּרוֹיִים
רָהָב: חֶסֶלֶת פִּרְשֵׁת וִישָׁב:**